

דף פב.

או"ח סימן רצב סעיף א

עין משפט ב.

א. במנחה מוציאין ס"ת ^מ וקוראין ג' עולים עשרה פסוקים מפרשה הבאה, ואפי' חל יו"ט להיות בשבת קוראין בפרשה הבאה ולא בשל יו"ט.

או"ח סימן קלה סעיף א

א. בשני וחמישי ובשבת במנחה קוראין שלשה ^ב אין פוחתין מהם ואין מוסיפין ^ב עליהם, ואין מפטירין בנביא.

הגה: ואם היו ב' חתנים בבהכנ"ס או ב' בעלי ברית והם ישראלים מותר להוסיף ^ע לקרות ד' עולים דלהם נחשב כיו"ט שמותר להוסיף.

או"ח סימן רמב סעיף א

עין משפט ה.

א. אפילו מי שצריך לאחרים אם יש לו מעט משלו צריך לזרז עצמו

מ. ועיין בכה"ח אות ב' הטעם ע"פ הסוד מדוע ביום שבת במנחה אומרים ובא לציון לפני קריאת התורה, ואילו ביום חול אחר קריאתה.

וּבַמִּנְחָה בִּשְׁבֶּת לִפְנֵי הוּצָאת הַסֵּת אומרים ואני תפילתי, ויש לכופלו פעמים כה"ח אות ה' ושם באות ט' כתב שזה ענין גדול ונורא והוא יחוד המעורר רחמים ע"ש. ואם נמצא טעות בס"ת בקריאה במנחה מוציאין אחר ואפי' בדיבוק בעלמא. כה"ח אות י'.

נ. מגילה כ"א. וזו תקנה של משה ע"ה כדי שלא ישהו ג' ימים בלא שמיעת תורה. ועזרא תיקן שיהיו קוראין במנחה בכל שבת משום יושבי קרנות, וגם הוא תיקן שיהיו קוראין בשני וחמישי ג' בני אדם וגם שלא יקראו פחות מעשרה פסוקים, והוא מגמ' קמא פ"ב ע"א. ורמב"ם פ' י"ב מהלכות תפלה הלכה א'.

ס. משום ביטול מלאכה לעם וע"כ אין מפטירין מטעם זה, לבוש. ועיין בכה"ח אות ב' טעם ע"פ סודן של דברים משער הכוונות.

ע. מר"ן בב"ה כתב דאנו לא נוהגים להוסיף בשביל חתנים בב' ובה', וכן הסכים הפר"ח, וכ"כ הלבוש דכך נוהגין. ולפי סודן של דברים ע"פ דברי האר"י ז"ל אין מקום להוספה, כה"ח אות ג'.

לכבד את השבת ^פ, ולא אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות ^ז
אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר ^ק, לכן צריך לצמצם בשאר הימים

פ. שבת קי"ח ע"א, אמר ר"י משום ר' יוסי כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים, ורב נחמן בר יצחק אמר אף ניצול משעבוד מלכויות, אמר רב יהודה אמר רב כל המענג השבת נותנים לו משאלות לבו.

ונתינת נחלה בלי מצרים היא מדה כנגד מדה, כיון שהוא מפזר מעות בלי שיעור לצורך השבת כך יתנו לו נחלה בלי שיעור ג"כ, וע"כ האדם לא יקציב סכום להוצאות שבת ויו"ט. וכן מ"ש שניצול משעבוד מלכויות כיון שקיבל עליו עול שבת. ונותנים לו משאלות לבו כדי שימלא חפצו מכל עונג שירצה. ב"י.

גם הנשים חייבות בעונג שבת. כה"ח אות א'.
 וצריך לזהר שלא להניח על השלחן דבר בזוי, גם כשמניח פירות עליו צריך להניח בעין יפה אפי' אם הוא לבדו יושב על השולחן, כי מלאכי עליון רואין את השולחן. כה"ח אות ב' מהזהר.

ז. בשבת קי"ט ע"א אמרו עשירים שבכל הארצות במה הם זוכים במה שמכבדים את השבת, ובמי שהשעה דחוקה לו אפי' בעשיית דג קטן הוי עונג שבת.

וכתב הט"ז בס"ק א' מהטור דג' חלוקות בדבר אם הוא איש אמיד וראוי לו לצמצם במזונות כדי שלא יהיה עני, מ"מ בשבת לא נאמר זה אלא יכבד לפי יכולתו. ואם הוא איש שיש לו מעט משלו וצריך לאחרים הוא בכלל החיוב עונג, ואפי' בדבר מועט כגון דג קטן וחייב בג' סעודות. אבל באדם שהשעה דחוקה לו ביותר, שאין לו כלום משלו ומוטל הכל על הצדקה, אינו בכלל חיוב עונג, ואינו חייב אלא בב' סעודות וזה מ"ש רבי עקיבא עשה שבתך חול והיינו ב' סעודות ואל תצטרך לבריות. כה"ח אות ג'. ועיין בשער הציון ס"ק י'.

וכל מזונותיו של אדם קצובים מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט, והוצאות בניו לת"ת שאם מוסיף בהוצאות מוסיפים לו. וגם אמרו על הוצאות שבת שהקב"ה אומר בני לוו עלי ואני פורע.

ובגמ' פסחים ס"ה ע"ב אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן "לכם" דכתיב "וקראת לשבת עונג". הגם שבעצרת פסוק אחד אומר "עצרת תהיה לכם" ובפסוק אחר "עצרת לה' אלהיך" ונחלקן בה ר"א ור"י, שר"א סובר או כולו לכם או כולו לה', ור"י סבר חלקהו חציו לכם וחציו לה', אבל בשבת כו"ע מודו דבעינן לכם, שיש גם תיקון שנעשה ע"י אכילתו בשבת, כמבואר בשער הכוונות דף ע' עמוד ג'.

מ"מ גם בשבת שיש מצות עונג יזהר שלא לאכול הרבה, וכמו שציוה המגיד למר"ן הב"י למעט באכילה ושתייה אפי' בשבתות ויו"ט, הביאו הכה"ח באות ה'.
 וכתב הרמב"ם ריש פ' ל' מהלכות שבת שכבוד ועונג שבת מדברי סופרים, אבל להתענות בו אסור מן התורה.

ולענין ג' סעודות, מהלבוש בסי' תרצ"א משמע שהם מן התורה, אבל הא"ר שם כתב שהם מדרבנן וקרא אסמכתא. ועיין במשב"ז אות א'.

ק. ואם אין בידו גם דבר מועט לא חייב לשאול על הפתחים בשביל כבוד שבת.
 ובספר חסידים כתב, דטוב ארוחת ירק בשבת, ואהבה ואחוה עם אשתו ובני ביתו, ויזהר מלכעוס בשבת, כי אמרו בזוהר כל הכועס בשבת כאילו הדליק אש גהינם.
 מ"מ יוסיף בסעודתו יותר מאוכל ביום חול, ואם שבת ר"ח יוסיף תוספת לכבוד ר"ח. כה"ח אות ט'.

ובספר פרי עץ חיים שער י"ח פ' כ"ב כתב שיש לעשות סעודה שלישית בשבת בדגים

כדי לכבד את השבת.

א. ב. מתקנת עזרא שיהיו מכבסים בגדים ביום ה' ^ר בשבוע מפני כבוד השבת.

הגה: נוהגין להכין עיסה כדי שיעור חלה ^ש כדי לעשות מהם לחמים לבצוע

ע"ש, ובליל שבת הוא רק לתענוג אבל בסעודה שלישית צריך לקבוע סעודתו עליהם. כה"ח אות י'.

גם אם רוצה בליל שבת רק לטעום מעט מהדגים ולהשאיר אותם אח"כ לסעודה שלישית, יביא כולם על השולחן ולא יניח דבר מועט על השולחן רק מה שצריך בליל שבת כי אין זה לכבוד להניח דבר מועט על השולחן כי אם בעין יפה, כה"ח אות י"א. ומי שהשעה דחוקה לו ביותר, היינו שיש לו מזון י"ד סעודות לאכול כל ימי השבוע בכל יום ב' סעודות, לא יטול מן הצדקה כדי לאכול סעודה שלישית. וברמב"ם בפ"י המשניות כתב דלא יאכל במוצאי שבת כלום אלא יאכל סעודה שלישית בשבת. ועיין בכה"ח אות ט"ז.

וה"ל לווין בריבית לצורך סעודת שבת או סעודת מצוה, מ"א בשם הירושלמי. ויש מפרשים לווין מעכו"ם או מישראל ע"פ דרך היתר, ויש מפרשים היינו בריבית מדרבנן, ויש מפרשים אפי' בריבית מן התורה וקצוצה. ושומר נפשו ירחק ואין להתיר אלא מעכו"ם או בדרך היתר מישראל. כה"ח אות י"ז.

ואם יש עליו חוב לשלם שכר שכיר הוא קודם להוצאות שבת, שלא לעבור על כמה לאוין ועשה. ועיין ביביע אומר ח"א יו"ד סי' ד'.

וה"ל אם שלחו לאדם דבר מאכל לאוכלו בשבת אסור לאוכלו בחול, מספר חסידים סי' תתס"ו, מיהו אם לא צריך אותו לשבת זו ויתקלקל אם ישמור אותו עד שבת הבאה מותר לאוכלו גם בחול. כה"ח אות י"ח.

ד-ו

ר. בב"ק דף פ"ב, כדי שיהיו פנויים לכבוד שבת, מ"א ס"ק ג'. ואם יכול יכבסם כבר מיום ד' שכבר מיום ד' בשבוע מקבלים הארת הנפש משבת הבאה, וביום ה' מקבלים הארת הרוח, וביום ו' מקבלים הארת הנשמה. כה"ח אות י"ט.

ותקנת עזרא שיהיו צריכים לכבס יכבסו אבל לא שיש חיוב לכבס גם אם לא צריכים.

ש. וראייה לזה מתענית כ"ד מאשתו של ר' חנינא. מ"א ס"ק ד'. וכדאי לקיים מצות חלה לפי שאבדה חלתו של עולם כמו שאמרו בירושלמי בשבת פ"ב, וכ"כ ברש"י שבת ל"ב ע"א מבראשית רבה. וע"כ האשה מפרישה חלה בע"ש לתקן אותו הפגם.

והגם שבזה"ז החלה נשרפת אין להפריש רק דבר מועט, אלא שיש להפריש שיעור אחד ממ"ח חלקים ע"פ סודן של דברים, והאשה תעשה כן בימים נוראים לפחות כדי לקיים המצוה בשלימות. כה"ח אות כ"ד.

וצריך לכוון בעת הפרשת החלה על כל הקמח הנדבק בכל מקום כגון על המערוך והשולחן. טוב לזהר כשאוכל פת ממי שאינו זהיר בכשרות ליטול ממנה חלה. כה"ח אות כ"ו. ואם תחילת העיסה היא קשה אף שאח"כ עושין אותה בלילה רכה צריך להפריש ממנה חלה בלא ברכה, כה"ח אות כ"ז.

עליהם בשבת ויו"ט^ה, וזה גם מכבוד שבת ויו"ט, ואין לשנות.

הגה: יש שכתבו שבמקצת מקומות נהגו לאכול מוליתא, שקורין פשטיד"א^ה, כליל שבת, זכר למן שהיה מכוסה למעלה ולמטה וכתב מהרי"ל ולא ראיתי לחוש לזה.

עין משפט ו. אה"ע סימן עו סעיף ב

א. האיש חייב^א כפי כוחו וכפי מלאכתו בעונה. הטיילים חייבים^ב בכל לילה, הפועלים שמלאכתם בעיר^ג, פעמיים בשבוע, ואם אינם בעיר, פעם בשבוע, ואם אינם לנים בביתם, י"א פעם לח' ימים. החמרים פעם בשבוע, הגמלים פעם לשלושים יום, המלחים אחת לששה חודשים^ד, ות"ח פעם בשבוע ודרך ת"ח מליל שבת. כל זה באיש ברי אבל אם אין גופו ברי כפי מה שאומדין אותו.

או"ח סימן רמ סעיף א

א. לא יהיה האיש עם אשתו אלא בעונה האמורה בתורה וכמבואר באבן העזר בסי' ס"ו^ה.

ת. בגמ' ביצה ט' ע"א אמרו עליו על שמאי הזקן כל יום היה אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה ממנה מניח השניה ואוכל הראשונה, אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום. וכתב הב"ח שמדברי הרמב"ן מבואר שהלכה כדברי בית הלל, אבל האו"ז כתב דמודה הלל שמידת שמאי עדיפה יותר.

ובמ"מ מחלק בין חפצים נאים וכלים חדשים שאינם מצויים תמיד בזה הלכה כשמאי אבל במאכלים הלכה כב"ה. אם לא שזה מאכל שאינו בנמצא כל כך. כה"ח אות כ"ט.

ת. ובמ"ב כתב דהכי נוהגים ועיין בבאר הגולה.

א. כתובות ס"א ע"ב במשנה.

ב. היינו ברי ומעונג ואינו פורע מס, כ"כ הטור, והרמב"ם השמיט אינו פורע מס, ח"מ.

ג. ויש להם רשות לצאת שלא ברשות שבת אחת. ח"מ מהר"ן.

ד. בגמ' שם ס"ב ע"א כר"י בר חנינא. והיינו שאין מתחדש להם דבר בלימודים דהכל כפי מה שהם צריכים ללימודם, כ"כ הח"מ.

ה. ועונת ת"ח מע"ש לע"ש וע"פ סוד רק כליל שבת ישנם נשמות חדשות, ועיין בכה"ח אות י'. והיינו ת"ח הבריאם אבל החלושים אינם חייבים אלא לפי כחם.

לא יכוון אדם להנאתו אלא כאדם הפורע חובו שהוא חייב בעונתה, ולקיים מצות בוראו שיהיו לו בנים עוסקים בתורה ובמצות. אכן אם מכוון לתיקון הולד שיצא מלובן ומזורז שזה יפה לו בששה חדשים^י האחרונים של ההריון רשאי. אם מתכוון לגדור עצמו בה כדי שלא יתאוה לעבירה כי רואה שיצרו מתגבר עליו^ז. יותר טוב לדחות יצרו ולכבוש אותו.

הגה: אך גם מזה יש קיבול שכר.

א. ב. אם הוא מעורר תאוותו כדי למלאות אותה זו היא עצת היצר הרע, ומן ההיתר יסיתנו אל האיסור ועל זה אמרו חז"ל המקשה עצמו לדעת יהיה בנדוי.

עין משפט זז. יו"ד סימן קצט סעיף א

א. א. צריכה לרחוץ^ח בית השחי ובית הסתרים שלה במים.

הגה: ולא בשאר משקין.

ולסרוק שער ראשה^ט טוב במסרק, שלא יהיו שערותיה דבוקות זו בזו.

אשה לא תטבול כשאין בעלה בעיר משום חשש דיבוק רוח ואם טבלה בדיעבד תניח אצלה תינוק או סכין או כסף תחת הכרית או תשים עליה בגד בעלה, כה"ח אות י"ד. כל אשה שטבלה ופגע בה כלב ושמשה עם בעלה בניה יהיו מכושרין, אם פגעה בחמור בניה יהיו טפשיין, פגעה בעם הארץ בניה יהיו ע"ה, שם אות ט"ו. ו. אבל בג' חדשים הראשונים קשים לאשה ולולד, ובאמצעים יפים לולד וקשים לאשה. ז. כשאדם מתעורר בלילה משנתו או מחלום ומוצא עצמו בקשוי יזהר מאוד שלא ישמש עם אשתו כי יצאו בנים פגומים, ואם היא כבר בהריון זה ג"כ מוליד שידין ורוחין, וע"כ תיכף ומיד יעמוד על עשר אצבעותיו של ידיו ורגליו במטתו כשפניו למטה לצד הארץ וזה סגולה נפלאה להמית האבר, כה"ח אות כ"ו. ח. היוצא מבית הכסא לא ישמש כי השד של ביהכ"ס מלווה אותו עד שיעור של חצי מיל שזה כתשע דקות, כה"ח אות כ"ז. (ודין זה רק באיש ולא באשה). ט. מימרא דרבא בנדה ס"ו ע"ב וכו' זירא כל הראוי לבילה וכו'. ולשון הרמב"ן שהביא הטור שעזרא ובית דינו תיקנו שתהיה האשה חופפת שער שבה בכל מקום במים חמין וסורקת אותן או חופפת אותן בידיה יפה.

א. ב. צריכה ג"כ לעיין בעצמה ובכשרה, ובודקת כל גופה סמוך לטבילתה שלא יהיה עליה שום דבר מיאוס שחוצץ, ותחפוץ כל גופה, ותשטוף במים חמים בשעת החפיפה גופה ושערה.

עין משפט ט.

יו"ד סימן קצח סעיף א

א. צריכה האשה שתטבול כל גופה בפעם אחת, לפיכך צריך שלא יהיה עליה שום דבר החוצץ אפי' כל שהוא.

אם דרך רוב בני אדם להקפיד עליו, אפי' שהיא אינה מקפדת עליו הרי זה חוצץ.

אם חופה רוב הגוף, אפי' אין דרך בני אדם להקפיד עליו, חוצץ.

הגה: לכתחילה לא תטבול אפי' בדברים שאינם חוצצים, גזירה לשאר דברים החוצצין.

עין משפט י.

יו"ד סימן קצח סעיף ה

ה. ה. שתי שערות או יותר שהיו קשורים כאחד בקשר אחד, אינם חוצצין.

י. כתב הש"ך בס"ק ב' דהסכמת הפוסקים שתקנת עזרא אינו אלא בחפיפת שער, אלא שנהגו להחמיר לחוף ולשטוף כל גופה ע"כ מקילין בכמה דברים בחפיפה אבל מה שצריכה לעיין בכל גופה שלא יהיה דבר חוצץ זה דבר תורה הוא.

כ. בתורת כהנים פרשת אמור פרק ד' נלמד מהכתוב "כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר" מה ביאת שמשו כולו כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת.

ל. מימרא דרב יצחק בעירובין דף ד' ע"ב, ונדה ס"ז ע"ב.

מ. הרא"ש בשם הראב"ד, וכ"כ הרשב"א מתוספתא, הביאה הר"ש בפ"ט דמקואות השירים וכו'.

והיכא שרוב בני אדם אינם מקפידים והיא מקפדת, כתב הב"י בשם הרמב"ם דחוצץ, וכך פסק הב"ח וד"מ, אבל אם אינה מקפדת היא לעולם ורק מקצת בני אדם מקפדין, לא הוי חציצה. ט"ז ס"ק ב'.

נ. דדבר תורה אינו חוצץ אלא ברובו ומקפיד עליו, וגזרו רבנן ברובו שאין מקפיד עליו משום רוב המקפיד, וגזרו על מיעוט המקפיד ג"כ משום רוב המקפיד, אבל במיעוט ואינו מקפיד שהם שני דברים לטובה, לא גזרו כלל דהוי גזירה לגזירה.

ומה שכתב הרמ"א גזירה אטו דברים החוצצים, היינו לכתחילה אבל מדינא מותר. ט"ז ס"ק ד'.

ס. כר"י בנדה ס"ז ע"ב.

הגה: ואין חילוק בין אם קשר ב' שערות עם שתי שערות^ע, או שקשר ב' שערות בפני עצמן.

ה. ו. שער אחת שנקשרה חוצצת, והוא שתהיה מקפדת עליה^פ, אבל אם אינה מקפדת עליה עלתה לה טבילה, עד שיהיה רוב שער קשור נימא נימא.

דף פב:

חור"מ סימן קנו פעיף ו
אין במ"א

עין משפט א.

אור"ח סימן פח פעיף א

עין משפט ג.

א. כל הטמאים קוראים בתורה^ז וק"ש ומתפללין חוץ מבעל קרי שהוציאו עזרא מכל הטמאים ואסר אותו בין בדברי תורה בין בק"ש ותפלה עד שיטבול כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהם כתרנגולים, ואח"כ בטלו אותה תקנה^ח וכן פשט המנהג.

ע. פירוש בין אם ב' שערות קשורות עם ב' שערות אחרות או ב' שערות קשורות בפני עצמן בכל ענין אין חוצצין. ובדין שער אחת שנקשרה אין חילוק בין נקשרה עם חברתה אחת אל אחת בין נקשרה בפני עצמה בכל ענין חוצצת, כמו שכתב בב"י בשם הרשב"א והר"ן. והחילוק שבאחת ההידוק של הקשר חזק יותר לא כן בשתי שערות פחות חזק וע"כ אין חוצצין.

פ. ה"ה אם דרך רוב בני אדם מקפידין אע"פ שהיא אינה מקפדת ופשוט הוא. ש"ך ס"ק ח'. ועיין ברמב"ם פ"ב הלכה ט"ו במחלוקתו עם הגאונים. ומר"ן השו"ע פסק כדעת הגאונים שהשער נדון בפני עצמו, ורוב שער אע"פ שאין רוב בשרו או רוב בשרו אע"פ שאין רוב שער.

צ. הרי"ף והרא"ש בברכות כ"ו, דמה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינם מקבלים טומאה שנאמר "הלא כה דברי כאש".

ק. הגם שאין ב"ד יכול לבטל דברי חבריו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין, מ"מ כיון שהתקנה לא פשטה בכל ישראל לפי שלא היה כח לרוב הצבור לעמוד בה ובטלו אותה מעצמן, ובגמרא משמע שמאליהן בטלו אותה. כ"מ פ"ד דק"ש הלכה ח'.

ועזרא תיקן טבילה במ' סאין לבעל קרי אפי' כולם שאובין כשרים כדתנן במקואות ריש פ"ח.

ובשם האר"י ז"ל אמרו דכל בעל קרי שלא טבל טומאת קרי מתגלה במצחו תמיד, אבל אם טבל אינה מתגלה כי אם בדבר מועט באותו היום.

הגה: י"א שאין לאשה נדה בימי ראיתה להכנס לביהכנ"ס או להתפלל^ר או להזכיר השם או ליגע בספר, וי"א שמותרת וכן עיקר אבל המנהג כסברא ראשונה^ש. ובימי ליבון נהגו היתר. ואפי' במקום שנהגו להחמיר, בימים נוראים^ת שלהן עצבון אם לא ילכו מותרות.

חז"מ סימן תט סעיף ב

עין משפט מ.

ב. לא יגדל אדם חזיר בכל מקום^א אפי' למשוך בהם עורות וא"צ לומר לסחורה^ב.

ו וכתב החיד"א דקבלה ומסורת בידינו שהרואה קרי וטובל דוקא ביום ההוא ומתוודה כראוי נמחק המזיק של הקרי.
ומי שא"א לו בטבילה ישפוך על גופו ט' קבין. ואם א"א יעשה נטילה של ארבעים פעמים כמש"כ הכה"ח סי' ע"ו אות כ"ב. - כה"ח ה.
ו וט' קבין שאמרו דוקא כששופכן עליו אבל לא שטובל בהן, וצריך לשופכם עליו מכלי אחד או מב' או ג' כלים אבל מד' או ה' כלים אינם מצטרפין, ועיין בכה"ח אות ז' סדר שפיכת הט' קבין, ושיעור ט' קבין הוא רי"ו ביצים, כה"ח אות ח'.
ר. ועכ"פ תשמע ברכת המזון מאחר דאיך תפטר די"א שמן התורה חייבת, ואם אין אחר תברך בעצמה בלחש. אבל המנהג שמתפללות ומברכות בכל גוונא. מ"א ס"ק ב'.
ש. ועיין בכה"ח אות י"א מש"כ שמדינא חייבות.
ת. ומיום הראשון של הסליחות נקראים ימים נוראים, וה"ה כשמשיאה בניה וכדומה.
א. שם במשנה בב"ק, והטעם מפורש בברייתא שם בדף פ"ב ע"ב, משום מעשה שהיה בימי הורקנוס ואריסטובלוס שגזרו כן. סמ"ע ס"ק ג'.
ב. דלסחורה אסור מן התורה כמ"ש ביר"ד סי' קי"ז דאסור לסחור בכל הדברים האסורים לאכלם מן התורה אע"פ שמותרים בהנאה. סמ"ע ס"ק ד'.